

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
třída Kpt. Jaroše 7
604 55 Brno

Praha, 02.12.2016

Žádost o stanovisko

Vážení,

obracím se na Vás s žádostí o stanovisko, zda níže popisovaný stav je v souladu s předpisy, na jejichž dodržování Váš úřad dohlíží.

Předmětem je oblast odměňování znalců a znaleckých ústavů v případech, na které se vztahuje zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Zákon“) a vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Vyhláška“). Jedná se o znalecké posudky zadávané orgány veřejné moci.

Podle § 12 odst. 1 Zákona, je znalec povinen podat posudek, jestliže byl ustanoven znalcem v řízení před orgánem veřejné moci, kromě případů uvedených v § 11 (podjatost).

Podle § 17 a § 18 Zákona má znalec za podání posudku právo na odměnu a náhradu nákladů, které účelně vynaložil v souvislosti se znaleckým posudkem. Je-li znalecký posudek zadán orgánem veřejné moci, řídí se odměna ustanoveními prováděcího právního předpisu, kterým je Vyhláška.

Je všeobecně známo, že znalecké odměny již léta nepokrývají ani režijní náklady. Dorovnání trvale produkované ztráty je třeba provádět z jiných zdrojů znalce/znaleckého ústavu. Tento stav přináší nerovné podmínky pro jednotlivé typy subjektů, které vykonávají znaleckou činnost:

1. Znalecké ústavy, které jsou osobami veřejného práva

Znalecký posudek je zadáván právnické osobě. Odpovědnost za zpracování znaleckého posudku má znalecký ústav jako instituce. Nárok na znaleckou odměnu přísluší přímo znaleckému ústavu, nikoliv zaměstnancům, kteří posudek zpracovali. Ustanovení § 23 odst. 2 Zákona umožňuje ústavu, aby v souladu s pracovněprávními předpisy poskytl pracovníku, popř. pracovníkům, kteří na posudku pracovali, odměnu odpovídající vykonané práci, jinak nehonorované. Náklady na vypracování znaleckého posudku (kromě hotových výdajů), které přesahují inkasovanou znaleckou odměnu, jdou na úkor hlavní činnosti těchto osob veřejného práva, která je financována ze státního rozpočtu.

K datu 21.07.2015 bylo celkem 185 znaleckých ústavů – osob veřejného práva.

2. Znalecké ústavy, které jsou osobami soukromého práva

Zákonná úprava je stejná, avšak u těchto znaleckých ústavů nedochází ke skrytému financování ze státního rozpočtu. Ztrátovost musí tyto znalecké ústavy pokrýt ze svých zdrojů.

K datu 21.07.2015 bylo celkem 131 znaleckých ústavů – osob soukromého práva.

3. Znalci, kteří vykonávají znaleckou činnost jako zaměstnanci

Toto je jediná skupina znalců, která může i při vyhláškových sazbách docilovat, byť malého, ale přece jen zisku.

Podle § 14 Zákona, je-li toho k podání posudku třeba, je znalec oprávněn používat přístrojů, jiných zařízení a materiálů organizace, u níž pracuje; ve výjimečných případech, jestliže to je k podání posudku nezbytné, je povinna též jiná organizace, která má potřebné přístroje, zařízení a materiály, umožnit znalci na jeho žádost jejich použití (tuto povinnost nemá organizace, jejíž zařízení plní zvláštní úkoly ve veřejném zájmu).

Organizace má vůči znalci nárok na náhradu nákladů, které jí použitím přístrojů, jiných zařízení a materiálů vznikly.

Podle stále aktuálního znění Vyhlášky k Zákonu, nemá-li organizace, u níž znalec je v pracovním poměru, přístroje, jiná zařízení a materiály, jichž je nezbytně třeba k provedení znaleckého úkonu, je povinna vydat o tom znalci potvrzení, na jehož podkladě požádá znalec jinou organizaci o potřebnou pomoc v rozsahu stanoveném Zákonem.

Jestliže by organizace odepřela umožnit znalci použití příslušných prostředků, může znalec požádat předsedu krajského soudu, v jehož seznamu je znalec zapsán, o pomoc. Předseda krajského soudu projedná věc přímo s touto organizací. Jestliže by se touto cestou nedosáhlo nápravy, obrátí se předseda krajského soudu o pomoc na orgán nadřízený organizaci a v případě potřeby projedná ministerstvo spravedlnosti rozpor s příslušným ústředním orgánem.

Znalec má nárok na poskytnutí zálohy na náhradu nákladů organizaci, které jí vznikly použitím přístrojů, jiných zařízení a materiálů.

Náklady, které znalec uhradil organizaci za použití jejich prostředků, uplatní v rámci nákladů, které vznikly podáním posudku. Znalecká odměna je pak jen jeho odměnou.

Náklady (režijní náklady) na zpracování znaleckého posudku tedy nejsou součástí znalecké odměny.

4. Znalci, kteří vykonávají znaleckou činnost jako osoby samostatně výdělečně činné

Vzhledem k tomu, že jednou z charakteristik právního vztahu je, že se jedná o právní vztah dvou nebo více subjektů práva, znalec jako osoba samostatně výdělečně činná nemůže sama sobě fakturovat náhradu nákladů, které jí použitím vlastních přístrojů, jiných zařízení a materiálů vznikly v souvislosti se zpracováním znaleckého posudku. Veškeré tyto režijní náklady

jsou tak součástí znalecké odměny. Nárok na poskytnutí zálohy na znaleckou odměnu není.

Ztrátu, která znalci vzniká v souvislosti se zpracováním znaleckých posudků za vyhláškové sazby, musí znalec pokrýt ze svých zdrojů.

Kromě výše uvedeného existuje ještě **další disproporce**, a to **ve vztahu mezi znalci a znaleckými ústavami**.

Podle § 16 Vyhlášky odměna za znalecký posudek činí podle jeho náročnosti a podle míry odborných znalostí, které bylo nutné k jeho podání vynaložit, za jednu hodinu práce 100 až 350 Kč.

Ustanovení § 15a odst. 2 Vyhlášky přiznává možnost, v případech, kdy je pro podání znaleckého posudku znaleckým ústavem vyžadována zvláštní odborná kvalifikace, lze sazbu odměny příslušející znaleckému ústavu zvýšit až o 50%. Tuto možnost znalci – fyzické osoby nemají.

Na vysvětlení celé věci uvádím, že základ těchto nerovných podmínek byl položen zákonem č. 47/1959 Sb., o úpravě právních poměrů znalců a tlumočnicků (účinnost od 1. září 1959), jehož hlavním cílem bylo „vymýcení soukromopodnikatelských způsobů při provádění znaleckých a tlumočnických úkonů“, což dokládá i preambule vyhlášky č. 193/1959 Ú.l., k provedení zákona o úpravě právních poměrů znalců a tlumočnicků.

Aby nedocházelo k vytváření „nových kast soudních či jiných znalců se soukromopodnikatelským charakterem“, znalcem mohl být v zásadě jen pracovník některého orgánu státní správy nebo organizace socialistického sektoru (vědecké a výzkumné ústavy, zařízení, podniky a jiné útvary), který vykonával znalecké úkony jako součást svých pracovních povinností.

Stávající zákon z roku 1967 převzal hlavní tendence (anomálie), které sledovala úprava z roku 1959, a to potlačení soukromopodnikatelských způsobů výkonu znalecké činnosti, omezení výše znaleckých odměn (uplatnění socialistické zásady odměňování), a zapojení socialistických organizací do výkonu znalecké činnosti.

Nepřiměřeně nízké znalecké odměny, které nepokrývají ani režijní náklady, nelze zdůvodňovat „naléhavým důvodem obecného zájmu“, neboť dochází k porušení zásady neminem leadere. Důsledkem je bezdůvodné obohacení na úkor soukromých znaleckých subjektů, a v případě znaleckých ústavů veřejného práva, na úkor státu.

Je otázkou, nakolik se v popsaném stavu jedná o narušení soutěže nebo veřejnou podporu.

S pozdravem

Ing. Jitka Čočková
předsedkyně

Česká znalecká komora, z.s.
 Roháčova 170/8
130 00 Praha 3 - Žižkov
IČ: 05198569